

Ασφάλεια και ανοσογονικότητα της ετερόλογης συγκριτικά με την ομόλογη χορήγηση αναμνηστικής δόσης εμβολίου έναντι του SARS-CoV-2

Ως ετερόλογη χορήγηση αναμνηστικής δόσης εμβολίου υποδηλώνεται η χορήγηση δεύτερης δόσης διαφορετικού σκευάσματος εμβολίου έναντι του SARS-CoV-2 σε σχέση με την πρώτη δόση. Αντίθετα, η ομόλογη χορήγηση αναμνηστικής δόσης εμβολίου περιγράφει το συμβατικό τρόπο χορήγησης εμβολίων είτε με δύο δόσεις του ChAdOx1 nCoV-19 (AstraZeneca) είτε με δύο δόσεις του BNT162b2 (Pfizer-BioNTech). Οι Ιατροί της Θεραπευτικής Κλινικής της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών **Θεοδώρα Ψαλτοπούλου**, **Γιάννης Ντάνασης**, Πάνος **Μαλανδράκης** και **Θάνος Δημόπουλος** (Πρύτανης ΕΚΠΑ) συνοψίζουν τα νεότερα δεδομένα από την πρόσφατη δημοσίευση των Χ. Liu και συνεργατών στην έγκριτη επιστημονική επιθεώρηση The Lancet (DOI: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)01694-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)01694-9)). Το όνομα της συγκεκριμένης μελέτη είναι Com-COV και πρόκειται για μια μονά τυφλή (δηλαδή οι συμμετέχοντες δεν γνωρίζουν τι λαμβάνουν), τυχαιοποιημένη κλινική μελέτη που αξιολογεί την ασφάλεια και την ανοσογονικότητα των διαφορετικών συνδυασμών εμβολίων έναντι του SARS-CoV-2. Οι συμμετέχοντες ήταν ενήλικες 50 ετών και άνω, κάτοικοι Ηνωμένου Βασιλείου, χωρίς συννοσηρότητες ή υπό αγωγή, χωρίς προηγούμενη λοίμωξη COVID-19 εργαστηριακά επιβεβαιωμένη. Οι συμμετέχοντες τυχαιοποιήθηκαν να λάβουν δύο δόσεις εμβολίου έναντι του SARS-CoV-2 με διαφορά 28 ημερών. Οι πιθανοί συνδυασμοί εμβολίου ήταν AstraZeneca/AstraZeneca, AstraZeneca/Pfizer, Pfizer/AstraZeneca, Pfizer/Pfizer. Το πρωτεύον καταληκτικό σημείο της μελέτης ήταν η συγκέντρωση των IgG αντισωμάτων έναντι της πρωτεΐνης ακίδας S του SARS-CoV-2 στις 28 ημέρες μετά την αναμνηστική δόση εμβολίου. Μεταξύ 11 και 26 Φεβρουαρίου 2021, 830 συμμετέχοντες εντάχθηκαν στη μελέτη και τυχαιοποιήθηκαν. Η παρούσα ανάλυση αφορά 463 συμμετέχοντες που έλαβαν τις δύο δόσεις εμβολίου με διαφορά 28 ημερών. Η μέση ηλικία ήταν τα 57.8 έτη, ενώ οι 212 (46%) ήταν γυναίκες και οι 117 (25%) ανήκαν σε εθνικές μειονότητες. Την 28^η ημέρα μετά την αναμνηστική δόση, η γεωμετρική μέση συγκέντρωση αντισωμάτων IgG έναντι της πρωτεΐνης – ακίδας του SARS-CoV-2 δεν ήταν υποδεέστερη μεταξύ όσων έλαβαν AstraZeneca/Pfizer (12906 μονάδες ELU/ml) συγκριτικά με όσους έλαβαν AstraZeneca/AstraZeneca (1392 μονάδες ELU/ml). Επιπλέον, στους συμμετέχοντες που έλαβαν πρώτη δόση Pfizer, δεν επιτεύχθηκε μη-κατωτερότητα μεταξύ όσων έλαβαν δεύτερη δόση Pfizer (14080 μονάδες ELU/ml) συγκριτικά με όσους έλαβαν δεύτερη δόση AstraZeneca (7133 μονάδες ELU/ml). Συνολικά καταγράφηκαν 4 σοβαρά ανεπιθύμητα συμβάματα, κανένα από τα οποία δεν κρίθηκε ότι σχετίζεται με τον εμβολιασμό. Συμπερασματικά, οι συγκεντρώσεις των αντισωμάτων μετά τον ετερόλογο εμβολιασμό (AstraZeneca/Pfizer, Pfizer/AstraZeneca) ήταν υψηλότερες συγκριτικά με το εγκεκριμένο σχήμα του ομόλογου εμβολιασμού με AstraZeneca/AstraZeneca. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης Com-COV, η εφαρμογή ετερόλογων εμβολιαστικών σχημάτων με AstraZeneca και Pfizer/BioNTech είναι εφικτή και αποτελεσματική και μπορεί να βελτιώσει τη μαζική ανοσοποίηση του πληθυσμού έναντι του SARS-CoV-2.